

Výroba mlékárenských výrobků v roce 2003

Nákup mléka

Mlékárenský průmysl nakoupil a zpracoval v roce 2003 podle resortní statistiky MZe ČR 2530,9 mil. litrů mléka, což představuje v porovnání s předcházejícím rokem 2002 pouze nepatrné zvýšení o 7,1 mil. l (0,3 %).

Průměrný obsah tuku dosáhl 3,973 % a byl oproti předcházejícímu roku zhruba na stejné úrovni (-0,007 %).

Průměrný obsah bílkovin se zvýšil ze 3,34 % v roce 2002 na 3,39 % v minulém roce.

Podíl nakoupeného mléka zařazeného do I. jakostní třídy se meziročně zvýšil z 57,3 % na 59,2 %. Podíl mléka jakosti Q se snížil ze 40,5 % na 39,1 %. Pokles zaznamenalo dodané nestandardní mléko z 2,2 na 1,7 %.

Ceny

Průměrná realizační cena mléka nakoupeného v roce 2003 se meziročně snížila z 8,12 Kč/l na 7,79 Kč/l. Hlavní příčina této změny byla ovlivněna mimořádným poklesem cen proteinových výrobků a másla na zahraničních trzích a jejich vysokými zásobami.

Tab č. 1 Vývoj obchodních cen vybraných mlékárenských výrobků v Kč/l/kg

Výrobek	prosinec 2002	prosinec 2003	rozdíl	index 2003/2002
Mléko polotučné trvanlivé karton 1 l	10,57	10,68	0,11	101,0
Mléko odstředěné trvanlivé karton 1 l	10,12	10,12	-	-
Mléko polotučné sáček 1 l	10,20	9,61	-0,59	94,2
Mléko polotučné čerstvé karton 1 l	10,52	9,50	-1,12	89,5
Jogurt bílý do 4,5 % tuku 150 g kelímek – 1 kg	31,90	31,91	-	-
Máslo čerstvé 250 g Al folie 16 % vody	81,70	89,36	8,19	110,1
Tvaroh měkký 250 g Al folie 25 % sušiny – 1 kg	43,96	42,89	-1,07	97,6
Eidamská cihla 30 % - 1 kg	82,89	88,37	5,48	106,6
Eidamská cihla 45 % - 1 kg	89,37	97,55	8,18	118,4

Nejnižší úroveň zaznamenal sortiment konzumních mlék, zejména polotučné čerstvé mléko v kartonu a polotučné mléko v sáčku, jejichž ceny se snížily o 10,5 %, resp. o 7,8 %.

Rovněž i základní výrobek – polotučné trvanlivé mléko bylo prodáváno za nepřiměřeně nízkou cenu 10,68 Kč/l.

Pozitivnější vývoj ceny byl docílen u másla +10,1 % a v závěru roku u eidamské cihly 30 % (+6,6 %) a eidamské cihly 45 % (+18,4 %).

Konzumní mléko

Výroba konzumního mléka se zvýšila o 3,5 % z 457,7 mil. l na 473,8 mil. l. V rámci tohoto objemu se dále zvýšil podíl trvanlivého mléka z 65,1 % na 71,1 % na úkor čerstvého pasterovaného mléka, jehož výroba se snížila z 34,9 % na 28,9 %.

Tab. č. 2

Výroba konzumního mléka podle způsobu ošetření

Konzumní mléko	Výroba v tis. l		Podíl v %		index 2003/2002
	2002	2003	2002	2003	
Konzumní mléko celkem	457 703	473 848	100,0	100,0	103,5
z toho pasterované	159 622	137 150	34,9	28,9	85,9
trvanlivé	298 081	336 698	65,1	71,1	113,0

Tab. č. 3

Výroba konzumního mléka podle obsahu tuku

Konzumní mléko	Výroba v tis. l		Podíl v %		index 2003/2002
	2002	2003	2002	2003	
odstředěné/nízkotučné	59 519	53 998	13,0	11,4	90,7
polotučné	387 131	401 897	84,6	84,8	103,8
plnotučné	11 053	17 953	2,4	3,8	162,4
celkem	457 703	473 848	100,0	100,0	103,5

V hodnoceném období se nepatrně meziročně zvýšil podíl polotučného mléka, které představuje těžiště celkového výstavu konzumního mléka. Výroba odstředěného mléka se snížila z 13 % na 11,4 %, zatímco se podíl plnotučného mléka zvýšil z 2,4 % na 3,8 %.

Tab. č.4

Výroba konzumního mléka podle způsobu balení

Konzumní mléko	Výroba v tis. l		Podíl v %		index 2003/2002
	2002	2003	2002	2003	
kartony trvanlivé	298 081	336 698	65,1	71,1	113,0
kartony pasterované	63 590	47 917	13,9	10,1	75,3
ostatní	96 032	89 233	21,0	18,8	92,9
celkem	457 703	473 848	100,0	100,0	103,5

V průběhu sledovaného období se zvýšil objem výroby trvanlivého mléka v kartonech o 13 % (38,6 mil. l), zatímco se výroba pasterovaného mléka v kartonech snížila o 24,7 % (15,7 mil.l). Z celkového výstavu konzumního mléka byla plněno do kartonů 79 % (trvanlivé a pasterované) a pouze 21 % mléka bylo plněno do jiných obalů, převážně plastových sáčků.

Konzumní smetany

Tab. č. 5

Výroba konzumních smetan, včetně kysaných

Výrobek	Výroba v tis. l		Podíl v %		index 2003/2002
	2002	2003	2002	2003	
Konz. smetany, vč. kysaných	37 848	38 088	100,0	100,0	100,6
z toho kysané	10 998	11 346	29,1	29,8	103,2
s obs. min. 30 % tuku	17 420	16 606	46,0	43,6	95,3

Výroba konzumních smetan, včetně kysaných se celkově mírně zvýšila o 0,6 % a dosáhla úrovně 38 088 tis. l. Z celkového objemu připadá 29,8 % na kysané smetany a 43,6 % na smetany s minimálním obsahem tuku 30 %.

V průběhu roku 2003 se podle údajů celní statistiky dále velmi výrazně zvýšil dovoz výrobků CN 0401 zahrnující tekuté mléko a nezahuštěnou smetanu ze 43 491 tun na 51 315 tun o 18 %. Jednalo se především o dodávky ze Slovenska, v rámci kterých převažuje nízkotučné mléko ve spotřebitelském balení.

Vývoz výrobků této skupiny výrobků se meziročně zvýšil ze 13 372 tun na 13 656 tun o 2,1 %.

Jogurty a ostatní tekuté zakysané výrobky

Ze sortimentu tekutých zakysaných výrobků představují nejvýznamnější skupinu jogurty.

Tab. č. 6

Výroba jogurtů

Výrobek	Výroba v tis. l		Podíl v %		index 2003/2002
	2002	2003	2002	2003	
Jogurty celkem	87 894	86 672	100,0	100,0	98,6
z toho ochucené	60 973	61 522	69,4	71,0	100,9
nízkotučné do 0,5 %	12 830	11 503	14,6	13,3	89,6

Výroba jogurtů se v hodnoceném období meziročně snížila o 1,4 % na 86 672 tun, na kterých se podílelo 71 % ochucených jogurtů a 13,3 % nízkotučných jogurtů s obsahem tuku do 0,5 %.

Výroba ostatních tekutých zakysaných výrobků (bez podmáslí) vykazovala výrazné zvýšení o 15,1 % na 24 031 tis. l, v rámci kterých připadlo 43,7 % na ochucené varianty.

Dovoz v rámci CN 0403 zahrnující jogurty a další zakysané výrobky je stále velmi vysoký, i když se meziročně poněkud snížil z 30 749 tun na 29 190 tun – o 5,1 %.

Vývoz této skupiny výrobků se meziročně snížil z 9 027 tun na 6 705 tun – o 25,7 %.

Výroba másla

Celková výroba másla dosáhla v roce 2003 podle statistického resortního výkazu MZe ČR zahrnujícího výboru a užití všech druhů másel, včetně pomazánkového másla a másla s rostlinným tukem 65 200 tun, což představuje v porovnání s předcházejícím rokem 2002 pokles o 1,7 %. Orientační bilance je uvedena v tabulce.

Tab. č. 7

Vývoz výroby a zásob másla

Výrobek	Výroba v tunách		Rozdíl	index 2003/2002
	2002	2003		
poč. zásoba k 1. 1.	2 044	1 801	243	88,1
výroba	66 312	65 200	-1 112	98,3
prodej na vnitřním trhu	41 017	39 519	-1 498	96,3
vývoz	22 452	22 656	204	100,9
kon.zásoba k 31.12.	1 801	1 762	-39	97,8

Zásoby másla se snížily k 31. 12. 2003 na 1762 tun, což se promítlo na vnitřním trhu v důsledku zamezení přetlaku nabídky zvýšením jeho obchodní ceny.

Prodej másla na vnitřním trhu vyrobeného v ČR se meziročně snížil o 1498 tun na 39519 tun. Podle údajů celní statistiky se meziročně zvýšil dovoz másla ze 4714 tun na 5008 tun – 6,2 %. Vývoz másla podle údajů celní statistiky se zvýšil z 22766 tun na 23033 tun – o 1,0 %. Vzhledem k tomu, že by v průběhu roku pokračující cílá dynamika mohla vést k překročení ročního objemu vývozu másla, stanoveného pro ČR na základě mezinárodních dohod WTO - Světové obchodní organizace, ČMSM požádal po dohodě s vyvážejícími mlékárnami SZIF o možnost snížení celkové zbývající kvóty vývozu másla o 1000 tun. Realizaci tohoto opatření byly posíleny zdroje pro zvýšení nabídky másla pro vnitřní trh.

Tab. č. 8 Hlavní sortiment výroby másla

Výrobek	Výroba v tunách		Rozdíl	index 2003/2002
	2002	2003		
čerstvé	33 172	29 892	-3 280	90,1
ostatní /bloky)	17 036	18 434	1 398	108,2
pomazánkové	7 151	7 416	265	103,7

Nosným sortimentem pro zásobování tuzemského trhu je čerstvé máslo, jehož objem výroby byl v roce 2003 o 3280 tun nižší a snížil se na 29 892 tun.

Tvarohy a tvarohové speciality

Výroba tvarohů a tvarohových specialit vykázala v hodnoceném období meziroční nárůst o 3,7 %.

Tab. č. 9 Výroba tvarohů a tvarohových specialit

Výrobek	Výroba v tunách		Rozdíl	index 2003/2002
	2002	2003		
tvarohy	31 598	32 706	1108	103,5
smet. krémy	9 676	10 183	507	105,2
tvarohové dezerty	4 238	4 298	60	101,4
celkem	45 512	47 187	1675	103,7

Na celkové výrobě tvarohů 32706 tun, která se meziročně zvýšila o 1 108 tun (+3,5 %) se v hodnoceném období podílel:

- konzumní měkký tvaroh 68,7 % (22482 tun – index 93,5)
- jemný tučný tvaroh 17,2 % (5638 tun – index 119,4)
- tvrdý tvaroh 4,4 % (1438 tun – index 106,0)
- průmyslový tvaroh 9,6 % (3148 tun – index 215,7)

Výroba smetanových krémů se zvýšila o 507 tun a dosáhla 10183 tun (index 105,22). Výroba tvarohových dezertů se zvýšila o 60 tun na 4298 tun (index – 101,4).

Sýry

Výroba přírodních sýrů stagnovala na úrovni 94393 tun a byla v porovnání s předcházejícím rokem 2002 pouze o 0,3 % vyšší. Výroba tavených sýrů se meziročně snížila o 6,4 % a klesla na 19918 tun.

Tab. č. 10 Vývoj výroby sýrů celkem

Výrobek	Výroba v tunách		Rozdíl	index 2003/2002
	2002	2003		
sýry přírodní	94 063	94 393	330	100,3
sýry tavené	21 269	19 918	-1 351	93,6
sýry celkem	115 332	114 311	1 021	99,1

Výroba sýrů celkem se snížila o 0,9 % na 114 311 tun.

Tab. č. 11 Výroba přírodních sýrů

Výrobek	Výroba v tunách		Rozdíl	index 2003/2002
	2002	2003		
měkké sýry	22 797	23 695	898	103,9
polotvrdé sýry	59 542	58 314	-1228	97,9
tvrdé a extra tvrdé sýry	11 724	12 384	660	105,6
přírodní sýry celkem	94 063	94 393	330	100,3

V rámci uvedených údajů zahrnuje skupina polotvrdých sýrů vyjma sýrů Eidam, Gouda, Madeland navíc bílé sýry Akawi , Jadel a i další sortiment, jako např. Niva, Zlato apod. Pro orientační posouzení vývoje výroby sýrů podle tradičního sortimentního členění uvádíme následující přehled.

Tab. č. 12 Sortiment výroby přírodních sýrů
(orientačně podle tradičního členění)

Skupina sýrů	Výroba v tunách		Rozdíl	index 2003/2002
	2002	2003		
čerstvé nezrající	7 332	7 605	273	103,7
měkké zrající	4 969	x	x	x
bílé v solném nálevu	12 837	10 192	-2 645	79,4
plísňové	11 329	12 015	686	106,1
vybrané polotvrdé	45 971	47 957	1 986	104,3
tvrdé a extra tvrdé	11 258	11 152	106	99,1
ostatní	529	x	x	x

Údaje o výrobě vybraných polotvrdých sýrů zahrnují Eidam, Goudu, Madeland apod. bez bílých sýrů, Nivy, Zlata. Z přehledu v tabulce vyplývá výrazný pokles výroby bílých sýrů v solném nálevu o 20,6 % (2645 tun), který byl vykompenzován nárůstem výroby ostatních sortimentních skupin sýrů.

V průběhu letošního roku se pohybovaly zásoby přírodních sýrů na značně vysoké úrovni. Na počátku roku dosáhly 4248 tun a pouze velmi postupně se snižovaly na konečnou zásobu v závěru roku 2556 tun.

Snížení zásob ovlivnil zvýšený prodej sýrů na tuzemském trhu, který se meziročně zvýšil ze 74 942 tun na 76 747 tun, t. j. o 1805 tun (2,4 %).

Vysoká nabídka přírodních sýrů byla posílena i meziročním zvýšeným dovozem sýrů a tvarohů z 19734 tun na 23233 tun, t. j. o 3499 tun (17,7 %).

Vývoz této skupiny výrobků se zvýšil ze 17638 tun na 18451 tun – o 4,6 %. Snížený vývoz bílých sýrů byl vykompenzován převážně sýry eidamského typu.

Výroba sušeného mléka

Vývoj výroby sušeného mléka a vytvoření mimořádně vysokých zásob je výsledkem hlubokého propadu jeho ceny na zahraničních trzích a nedostatku finančních prostředků na subvencování vývozu.

Vývoj výroby, vývozu a zásob je uveden v následujícím přehledu.

Tab. č. 13 Výroba, vývoz a zásoby sušeného mléka (bez KDV)

Výrobek/tuny	2002	2003	rozdíl	index 2003/2002
Počáteční zásob k 1. 1.	4448	9370	4922	210,6
z toho – SOM	3741	8176	4435	218,5
- SMT	707	1194	487	168,8
Výroba celkem	57228	63548	6320	111,0
z toho – SOM	36876	39257	2381	106,5
- SMT	20352	24291	3939	119,4
Vývoz celkem	45745	60515	14770	132,3
z toho – SOM	29128	37487	8359	128,7
- SMT	16617	23028	6411	138,6
Konečná zásoba 31.12.	9399	7307	-2092	77,7
z toho – SOM	8176	6002	-2172	73,4
- SMT	1223	1305	82	106,7

Celková výroba sušeného mléka bez kojenecké a dětské výživy se meziročně zvýšila z 57 228 tun na 63 548 tun v roce 2003 o 6320 tun (index 111,0). Na tomto zvýšení participovalo významnou měrou sušené odstředěné mléko – 39257 tunami (+6,5 %) a sušené plnotučné mléko 24291 tunami (+19,4 %).

Vývoz SOM se rapidně zvýšil z 29128 tun na 37487 tun (28,7 %) a vývoz SMT z 16617 tun na 23028 tun (38,6 %).

Zásoby sušeného mléka zůstávají stále na relativně vysoké úrovni a na jejich snížení, vývozem před vstupem do EU, bude nutno získat nezbytné finanční prostředky.

Zahraniční obchod

Nízké ceny mlékárenských výrobků na zahraničních trzích a zvýšené objemy dovozů se velmi nepříznivě projevíly v bilanci zahraničního obchodu.

Tab. č. 14 Zahraniční obchod ČR mlékárenskými výrobky v tis. Kč

Ukazatel/rok	2002	2003	rozdíl	index 2003/2002
Vývoz mléka a výrobků	5 130 052	5 708 961	578 909	111,3
Dovoz mléka a výrobků	3 238 916	3 720 041	481 125	114,9
Bilance (saldo)	1 891 136	1 988 920	97 784	105,2

Údaje celní statistiky

Celková finanční hodnota dovozu se meziročně zvýšila o 481,1 mil. Kč na 3720,0 mil. Kč (14,9 %), zatímco hodnota vývozu vzrostla o 578,9 mil. Kč na 5708,9 mil. Kč (11,3 %). Zvýšená hodnota vývozu v roce 2003 byla ovlivněna dodatečným exportem sušeného mléka vyrobeného v roce 2002, které nebylo možno vyvézt v běžném roce pro nedostatek dotací. Pozitivní saldo zahraničního obchodu mlékárenskými výrobky se zvýšilo pouze o 97,8 mil. Kč na 1988,9 mil. Kč.

Závěr

Výroba mléka v zemědělství a jeho dodávky mlékárenskému průmyslu dosáhly v uplynulém roce 2003, i když byl poznamenán v letním období mimořádně suchým počasím standardní úroveň odpovídající průměru minulých let.

Nerovnovážený trh mléčných výrobků v celosvětovém měřítku se nevyhnul ani našemu mléčnému sektoru, v rámci kterého vysoké zásoby proteinových výrobků vyvolaly přetlakem nabídky snížení cen mlékárenských výrobků na tuzemském trhu a tím velmi napjaté ekonomické klima, které vyústilo ve snížení cen farmářského mléka.

Teprve v závěrečných měsících minulého roku se ceny základních mlékárenských výrobků na zahraničních trzích, v porovnání s jejich historicky nízkou úrovní na počátku roku oživily, což by mohlo být pozitivní znamení k postoupnému návratu ke stabilitě mléčného trhu.

V Praze 28. ledna 2004

Ing. Křivánek, tajemník ČMSM

Příloha